

Barns psykososiale miljø

Handlingsplan for Sentrum barnehager

Barnehagens formål og verdigrunnlag
Definisjoner av mobbing og krenkende atferd
Rutiner for å forebygge, avdekke og
håndtere krenkende atferd og mobbing

Barnehagens formål og verdigrunnlag

Barnehageloven §1

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling»

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

Barnehagens verdigrunnlag

Det fremgår videre av Barnehageloven §1 at barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Dette er verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

«Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.» (Rammeplanen, 2017)

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse, samt sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeile barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt. Likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.

Livsmestring og helse

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd, og gjennom dette forebygge krenkelser og mobbing.

Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

Krenkende atferd og mobbing

Definisjoner

Krenkende atferd og mobbing kan oppfattes og defineres ulikt. Vi støtter oss på følgende definisjon:

«Mobbing av barn er handlinger fra voksne og barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og mulighet til medvirkning»

(Lund m.fl., 2017, s. 6)

I barnehagen ser vi at krenkelser og mobbing kan ta form som for eksempel:

- Utestengelse fra leken
- At barn blir fysisk slått, sparket, spyttet på eller lignende av andre barn
- Verbale krenkelser, stygge uttalelser fra barn eller voksne

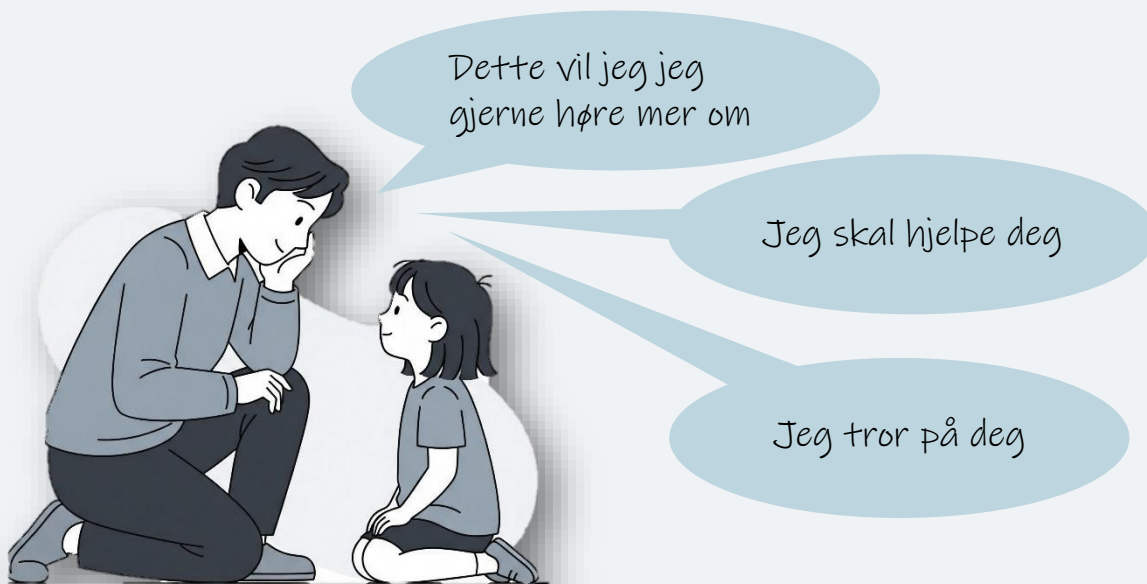
Forebygging

Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen, et ansvar som tydeliggjøres og konkretiseres i veilederen «Barns trivsel – voksnes ansvar» fra Udir (2018).

I barnehagen skal barnas egen opplevelse av trivsel og samhørighet stå i fokus for vår oppmerksomhet, og barna skal oppleve å tas på alvor. Personalet skal respektere det barnet kommer med, gjennom sine uttrykk og kommunikasjonsmåter. Barnet har rett på sin egen opplevelse. Her er det særdeles viktig å være ekstra sensitiv overfor barn som pga alder eller andre forhold ikke uttrykker seg verbalt.

Gjennom en barnehagedag lytter vi, deltar i leken og har samtaler med barna. Likevel kan det være utfordrende og vanskelig for personalet å fange opp hvordan barna opplever sin situasjon. Vi vet at det gjennom ulike hendelser og situasjoner kan dannes negative mønster, som igjen kan utvikle seg til mobbing og mistrivsel hos barn. I forlengelse av tiden sammen med barna er det derfor viktig at personalet drøfter og reflekterer sammen i møter og på planleggingsdager, for å sikre at vi kan se situasjoner fra ulike sider, og dermed får en helhetlig vurdering av barnas uttrykk og opplevelser.

I samtaler med barna skal personalet stille åpne spørsmål, og be barnet fortelle mer om hva som har skjedd, sine følelser og opplevelser. Personalet skal gi barnet et klart inntrykk av at det blir trodd og tatt vare på. Vi møter barna med utsagn som «dette vil jeg gjerne høre mer om», «så fint at du forteller dette til meg», «jeg skal hjelpe deg å finne ut av dette», «jeg tror på deg», «jeg forstår at dette ikke er greit».

Forebygging av krenkende atferd og mobbing i barnehagen henger i stor grad sammen med personalets forståelse, kunnskap og holdninger til barns og egen atferd. Dette er grunnlaget for om personalet ser, reflekterer, handler og evaluerer egen praksis, slik at de oppdager og kan forebygge og gripe inn der det er nødvendig.

Relasjonene mellom barna og personalet og barna i mellom er helt sentrale i arbeidet med et godt og trygt psykososialt miljø for barna. Når barn ikke mestrer og strever i lek og samspill, er det personalets ansvar å hjelpe til og å bidra til at leken blir od og trygg. I tillegg skal personalet fremstå som trygge, tilstedeværende og omsorgsfulle rollemodeller for barn i møte med andre.

Når personalet stadig våger å stille kritiske og åpne spørsmål til seg selv og egen praksis, samtidig som de styrker alt det relasjonelle arbeidet som fremmer god lek, humor og trygghet, blir det dårlige vekstforhold for krenkelser og mobbing (Lund & Helgeland, 2016)

Kjennetegn på god praksis som gir dårlige vekstforhold for mobbing

Leken i fokus

Leken prioriteres høyt i hverdagen

Foresatte og ansatte har felles forståelse og tilnærming til vennskap og lek

Ansatte ser og forstår relasjonsarbeid som sosiale systemer i konstant utvikling

Personalet støtter barns utvikling av vennsksapsrelasjoner

Personalet praktiserer anerkjennende kommunikasjon i arbeid med barn og i samarbeid seg imellom. Dette innebærer at personalet tar barneperspektivet og bruker felles kunnskap om hva som bidrar til et godt miljø i barnehagen.

Samarbeid mellom barnehage og hjemmet

Grunnleggende tillitsforhold mellom foresatte og personalet gir mulighet for en god dialog

Foresatte og personalet opplever at det er lav terskel for å kunne ta en prat

I mobbesaker involveres foresatte tidlig. Foresatte må være en aktiv del i arbeidet

Forebygging av mobbing og krenkelser er tema som har naturlig plass på foreldremøter

Barna er en del av flere ulike sosiale samspill i og utenfor barnehagen. Det er derfor viktig med et godt samarbeid mellom barnehagen og foresatte. Personalet i barnehagen har ansvar for å inkludere foresatte gjennom hele forløpet når mobbing, eller tendenser til mobbing/krenkende atferd er identifisert. Foresatte skal tas med på råd, og det må snakkes om hva foresatte kan gjøre hjemme for å støtte opp under barnehagens arbeid (f.eks. hvordan foresatte snakker om andre barn hjemme, lekeavtaler på fritiden og lignende).

Tiltak og planer skal alltid planlegges og settes i verk i samarbeid med hjemmet. Foresatte bør forplikte seg til et samarbeid med barnehagen.

Det skal være lav terskel for å ta kontakt med barnehagen. Opplever foresatte at barnet deres utsettes for krenkelser og mobbing, eller er med på å utsette andre barn for dette, må foresatte fortelle dette til barnehagen.

Likedan skal det være lav terskel for barnehagen å ta en prat med foresatte. Desto mer informasjon barnehagen og foresatte deler med hverandre i hverdagen om barnets trivsel, desto bedre kan det jobbes med barnets miljø i barnehagen. Foresatte skal bli mottatt på en god og ivaretagende måte hvis de kommer med sine bekymringer. Personalet må lytte til og ta på alvor disse bekymringene. I tillegg skal vi håndtere negativ kritikk av vår praksis.

Barnehagens rutiner

Forebygging av krenkende atferd og mobbing

1. Gjennomgang av og refleksjon rundt vår handlingsplan med hele personalet ved oppstart hver høst
2. Informasjon om planen til foresatte på felles foreldremøte. Det reflekteres rundt foresattes rolle i forhold til arbeidet gjennom caser
3. Refleksjoner i personalgruppa på avdelings- og personalmøter gjennom året
 - Hva er et godt psykososialt miljø i barnehagen og på vår gruppe?
 - Hva er krenkende atferd? Fra ansatte? Fra andre barn?
 - Hvordan får vi fram og sikrer barnas perspektiv?
 - Hva er terskelen for å gripe inn og hva innebærer det?
 - Når skal ledelsen varsles?
 - Hvordan jobber hver og en av oss?
 - Hvilken rolle har jeg i barnas lek?
4. Ved ansettelse skal alle nyansatte og vikarer få informasjon og handlingsplanen
5. Kontinuerlig evaluering av barnas psykososiale miljø, vurdering av foreldresamtaler og tilpassede trivselssamtaler med barna
6. Grupperefleksjon med foresatte i forbindelse med felles foreldremøte. Fokus på barns trivsel, lek og læring i gruppa
7. Årlig evaluering og eventuell revidering av planen i ledergruppa

Personalet skal på generelt grunnlag være aktive i barns lek for å støtte og veilede i barnas utvikling av grunnleggende ferdigheter. Dette innebærer språklig bevissthet, sosiale ferdigheter som for eksempel hvordan man oppfører seg, trøster, snakker med hverandre.

På planleggingsdager og personalmøter deltar personalet i faglig utvikling knyttet til lek, vennskap, barns psykososiale miljø, språkutvikling med mer.

Avdekke krenkende atferd og mobbing

1. Ansvarlig pedagog gjennomfører trivselssamtale tilpasset barnas alder og kommunikasjonsferdigheter i forkant av foreldresamtaler på høst- og vårhalvår. Innholdet i samtalen er barnets opplevelse av trivsel, vennskap og tilhørighet
2. Foreldresamtaler tilbys to ganger i året. Pedagog reflekterer sammen med foresatte rundt tema som barnets trivsel og vennskap i barnehagen. Barnets egne uttrykk vektlegges.
3. Personalet på avdelingen gjennomfører hyppige lek- og samspillsobservasjoner av enkeltbarn og grupper med barn. Observasjoner de finner særlig viktige tas med på gruppemøter for drøfting og refleksjon.

Følgende punkter er et utvalg spørsmål som kan være relevante i ulike situasjoner:

- Hvilke barn leker sammen?
- Hvordan og hva leker de?
- Asymmetri i relasjonene; er det alltid de samme barna som stenges ute fra lek, og de samme som bestemmer og holder andre utenfor?
- Hvordan er konfliktnivået? Klarer de å løse konflikter selv? Er det de samme barna som alltid havner i konflikt med andre?
- Er det barn som trekker seg unna lek eller viser utrygghet i gruppa?
- Når lykkes barna i relasjonene? Hvordan og hva leker de da?
- Hvordan er personalets rolle og atferd i leken?

Når krenkende atferd eller mobbing er observert eller meldt av personal, barn og/eller foresatte (sjekkliste)

1. Den som oppdager/får informasjon viderebringer dette til pedagogisk leder. Hvis det er foresatte som melder, skal de få tilbud om samtale innen en uke. Varsle ledelsen og vurder sammen hvilken rolle ledelsen skal ha.

Personalet drøfter dette i nærmeste gruppemøte. Beskriv så konkret som mulig hva som er bakgrunnen/har skjedd:

- Hva har barna/barnet sagt eller gjort?
- Hvordan har de voksne (foresatte, ansatte) forhold seg?

Dato:

Gjennomført av:

2. Snakk med barna om det som har skjedd i trivselssamtale, en og en. Dette bør skje innen en uke. Be barna komme med forslag til hva de tenker er lurt å gjøre videre. Barnas perspektiv og tanker tas med inn i det videre arbeidet, og sammenfattes med personalet og foresattes egne forslag til tiltak

Dato:

Gjennomført av:

3. Involver raskt alle foresatte til de barna det gjelder. Del observasjoner og ta de med på råd. Vurder om samtaler skal være i gruppe eller med de enkelte foresatte

Dato:

Gjennomført av:

4. Bli enige om videre tiltak med foresatte. Hva skal gjøres hjemme og hva skal gjøres i barnehagen?

Dato:

Gjennomført av:

5. Tiltak prøves ut i 2 uker før evaluering gjennom avdelingsmøte, nye møter med foresatte og nye samtaler med barna. Evalueringer legger grunnlag for eventuelt videre tiltak.

Dato:

Gjennomført av:

6. Etter 6 uker skal tiltakenes effekt vurderes. Om tiltak ikke strekker til vurderer pedagogisk leder sammen med styrer/avdelingsleder om saken bør viderehenvises på system til BFT. Foresatte skal informeres om dette tidlig i forløpet, som en mulig hjelp hvis ikke saken kan løses med barnehagens og foresattes egne tiltak.

Dato:

Gjennomført av:

Tiltak og observasjoner loggføres i egne dokument

Kilder

Barnehageloven (2005) *Lov om barnehager*. LOV-2005-06-17-64. Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Lund, I & Helgeland, A. (2016) *Mobbing i barnehagen. Anerkjennelse som forebygging*. Fagbokforlaget

Lund, I., Helgeland, A. & Kovac, V. B. (2017) *På vei mot en ny forståelse av mobbing i et folkehelseperspektiv*. [Vitenskapelig artikkel]. Acta Didactica Norge – tidsskrift for fagdidaktisk forsknings- og utviklingsarbeid i Norge, 11(3), 19. doi:

<http://dx.doi.orghttps://www.journals.uio.no/index.php/adno/article/view/4691>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.

Udir. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Utdanningsdirektoratet (2018) *Barns trivsel – voksnes ansvar*. Veileder.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/>

Denne planen gjelder for Sentrum barnehager, bestående av Nedre Elvehavn barnehage og Voldsminde barnehage.

Alle illustrasjoner er AI-generert.

20.08.2025